

ก 4083

มติชน

วันอาทิตย์ที่ 9 ธันวาคม พุทธศักราช 2544 ปีที่ 24 ฉบับที่ 8675 ราคา 8 บาท

● หน้า 5

หมู่บ้านผ้าใยกล้วยชงबाटก หนึ่งเดียวในไทย เข้มแข็งแม้ไม่มีกองทุน

กลุ่มผู้ผลิตผ้าใยกล้วยกำลังทอให้เนื้อผ้านุ่มเพื่อนำไปฟอกและลงสี

● นกกระจอกป่า ●

ชาวบ้านมีส่วนร่วมในงานประเพณีต่างๆ

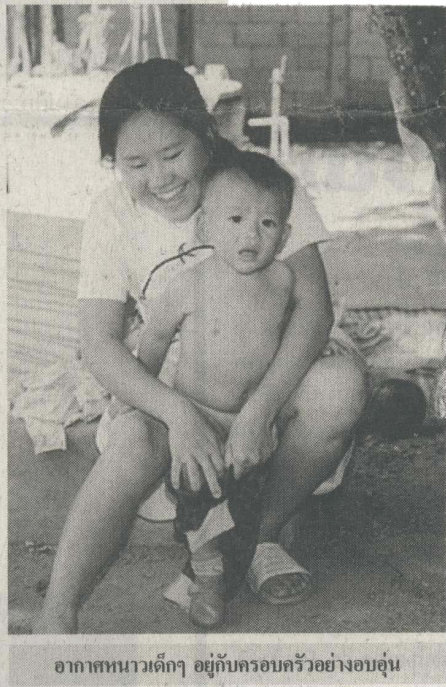
ผ้าลายบาติกใยถักซึ่งที่สำเร็จรูปพร้อมการจำหน่าย

ทันทีที่เข้าไปถึงหมู่บ้านคอดยาว หมู่ที่ 10 ตำบลทุ่งกล้วย อ.แก่งอาง จ.พะเยา เราจะได้ยินเสียงคูดับๆ ดังก้องไปทั่วหมู่บ้าน ทุกตรอกซอยที่เราเข้าไป นั่นคือเสียงของการใช้คอนขนาดใหญ่ทุบผ้าใยกัญชงกับพื้นปูน ให้อใยที่แข็งเพราะทำมาจากเปลือกไม้นุ่มลงได้ด้วยแรงทุบทั่วทั้งแผ่นผ้าที่มีความกว้างประมาณ 1-1.5 ฟุต ยาวประมาณ 4 เมตร

บ้านคอดยาว เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง(แม้ว) เดิมอาศัยอยู่ ณ ดินแดนระหว่างมองโกเลีย กับทิเบต แต่ถูกประเทศจีนรุกราน จึงได้อพยพหนีสงครามมาทางตอนใต้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศลาว เวียดนาม พม่า และไทย บรรพบุรุษของบ้านคอดยาวได้อพยพมาอยู่ที่บ้านห้วยเมี่ยงบริเวณชายแดนไทย-ลาว และอพยพมาอยู่บ้านห้วยสำน อ.เชียงคำ จ.พะเยา ต่อมาได้ถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้าแทรกซึม

ทางราชการจึงได้อพยพมาอยู่ที่บ้านคอดยาว เมื่อปี พ.ศ.2519 ขึ้นกับบ้านปางใหม่ หมู่ 8 ต.ทุ่งกล้วย ได้แยกเป็นหมู่บ้านคอดยาว น.10 ต.ทุ่งกล้วย เมื่อ 20 พฤษภาคม 2531 หมู่บ้านคอดยาวมีอาชีพทำการเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ ทำสวน ด้วยพื้นที่การเกษตรเพียง 500 ไร่ ต่อประชากร ประมาณ 70 ครัวเรือน อาศัยนำฝนเป็นหลัก

ภายหลังได้หันมาประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพเสริม โดยรับผ้าใยกัญชงมาจาก สปป.ลาว มาแปรรูปย้อมสี และเขียนลายเทียนจำหน่าย จนปัจจุบันได้กลายมาเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้

อากาศหนาวเด็กๆ อยู่กับครอบครัวอย่างอบอุ่น

เข้าหมู่บ้านปีละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท ทดแทนอาชีพการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักได้กลายมาเป็นอาชีพรองทำการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

นายยุทธพล มุ่งจันทร์ หรือ 'หย่า' ชายหนุ่มบ้านคอดยาว หนึ่งในกลุ่มผู้ผลิตผ้าใยกัญชง กล่าวว่า กว่า 10 ปีมาแล้ว ที่หมู่บ้านของเราได้มีการนำผ้าใยกัญชงมาแปรรูปสร้างมูลค่า เพื่อนำรายได้มาสู่ครัวเรือนและหมู่บ้าน โดยเราได้นำผ้าใยกัญชงมาจาก สปป.ลาว

ซึ่งแท้จริงผ้าใยกัญชงมาจากประเทศจีน ที่เป็นแหล่งผลิตที่แท้จริง แต่เพียงใช้เส้นทางผ่านทาง สปป.ลาวเท่านั้น

Lเพราะต้นกำเนิดของเราคือประเทศจีน ดังนั้น การแปรรูปผ้าใยกัญชงคือภูมิปัญญาดั้งเดิมของเผ่าพันธุ์ม้งของเรามาช้านาน เมื่อมาอยู่ ณ หมู่บ้านคอดยาวปัจจุบัน จึงได้นำภูมิปัญญากลับมาใช้อีกครั้ง และในครั้งนี้ภูมิปัญญาได้กลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับพวกเรา สร้างชุมชนของเราให้มีความเข้มแข็ง สร้างคนในหมู่บ้านให้เลี้ยงตัวเองได้ หยุดการบุกรุกที่ดินแผ้วถางทำการเกษตร หันมาทำการค้าขาย

ซึ่งทำให้พวกเราเห็นคุณค่าของความพอเพียงที่จะผลิตเพื่อการบริโภคเท่านั้น หากแต่การค้าขายคือระบบธุรกิจที่สร้างรายได้มหาศาลในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน บนพื้นฐานของกลุ่มญาติและเพื่อนบ้าน ที่ต่างมีวิชาความรู้เหมือนกันรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าใยกัญชง ออกสู่มือผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

ผ้าใยกัญชงที่ได้นำมาจาก จีนผ่าน สปป.ลาว ต้องนำมาทุบด้วยก้อนกับพื้นปูนเพื่อให้เกิดความนุ่มและการขยายตัวของใยผ้า ที่ทำมาจากเปลือกไม้ที่แข็งกระด้าง จากนั้นนำไปฟอกเอาไขมันธรรมชาติจากผ้าใยกัญชงด้วยสารฟอกคือ ไฮโดรเจน+ โซเดียมไฮดรอกไซด์ เพื่อให้เนื้อผ้านุ่ม และดูดีได้

จากนั้น เมื่อแห้งนำไปทุบอีกครั้งแล้วบรรจุเขียนด้วยลายเทียน(พาราฟินผสมกับขี้ผึ้งละลาย) เป็นรูปลวดลายต่างๆ ให้คงตามที่ต้องการของผู้ใช้ แล้วจึงลงสีบนลายผ้าที่เขียนเทียนเสร็จเรียบร้อย จึงนำไปต้ม

เพื่อละลายเทียนออก ผึ่งแดดให้แห้งแล้วทุบอีกครั้ง รอการจำหน่ายเพื่อนำไปใช้ของผู้บริโภคต่อไป

โทนสี ที่ลูกค้าต้องการส่วนใหญ่เป็นโทนสีเข้มออกมิด โทนสีสว่างมีเพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นสีในความต้องการของลูกค้าคนไทย ที่ชอบใช้ผ้าตกแต่งเป็นเครื่องแต่งกาย เนื่องจากลูกค้าเป็นกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ ที่นำผ้าไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สามารถใช้งานได้สารพัดประโยชน์ และเป็นเครื่องแต่งกาย ซึ่งส่งผ่านกลุ่มคนกลางจากต่างจังหวัด โดยกลุ่มผู้ผลิตบ้านคอดยาวไม่สามารถจะสื่อสารโดยตรงได้กับกลุ่มผู้บริโภค

ราคาการจำหน่าย ผ้าใยกัญชงสีเนื้อ/สีพื้น ที่ผ่านการฟอกแล้ว ราคาผืนละ 170-200 บาท ส่วนผ้าใยกัญชงที่ทำเป็นผ้าบาติกสำเร็จรูปออกมามี ราคาผืนละ 350-430 บาท ขึ้นอยู่กับการออกแบบลวดลาย ความยากง่ายของการผลิตด้วย

รายได้ ประมาณ 40 ครัวเรือนที่ผลิตและจำหน่ายผ้าใยกัญชง จะมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนเดือนละ

ผ้าใยกัญชงที่เขียนลายเทียนแบบดั้งเดิมมีราคาแพงกว่าบาติกสมัยใหม่

15,000-25,000 บาท ในภาพรวมมีรายได้เข้าสู่หมู่บ้านปีละประมาณ 10 ล้านบาท เมื่อรวมถึงภาษีอากรที่ต้องเสียไปด้วย การย้อมสีผ้าใยถั่วงวงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การย้อมร้อน ราคา

มีวันละ 180-190 บาท แต่ไม่ค่อยมีคุณภาพ สีซีดเร็วและสีตก ส่วนการย้อมเย็น ราคามีวันละ 220-240 บาท คุณภาพดีสีไม่ตก เพราะย้อมเสร็จแล้วนำมาผ่าน้ำเย็นทำให้คุณภาพสีที่ย้อมคงทนไม่หลุด และสีไม่ซีดซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าที่สั่งให้ย้อมเย็นหรือร้อน

ปัจจุบันมีกลุ่มลูกค้าจำนวนมากที่สั่งเข้ามา แต่ส่วนใหญ่ผ่านกลุ่มพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องราคาไม่สามารถต่อรองกันได้ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

เมื่อกล่าวถึงรายได้ ที่ทำให้ชาวบ้านคอดยาวหันมาประกอบอาชีพผลิตและจำหน่ายผ้าใยถั่วงวงเป็นลำเป็นสัน จนลดการทำกรเกษตรไปเป็นจำนวนมาก เพราะรายได้ที่เข้ามาเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้าน การผลิตผ้าใยถั่วงวงแต่ละชิ้นตอน อยู่ในครัวเรือน พุดคุยกันได้ในเวลาทำงานอย่างสนุกสนาน

กลุ่มหมู่บ้าน กลุ่มเขียนลายเทียนมาดิก กลุ่มย้อมสีผ้าตลอดจนกลุ่มแม่บ้านที่ปักลายผ้า ทุกกลุ่มทำร่วมกันได้อย่างสนุกสนาน ไม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ทั้งลูกเล็กๆ และคนชราอยู่ตามลำพัง เราจะไม่เห็นภาพเหล่านั้น ต่างกับสังคมคนทำงานต่างๆ และเมื่อเอ่ยถึงกองทุนหมู่บ้าน เพราะหมู่บ้านคอดยาวเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งก่อนที่จะทางรัฐบาลจะมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและจัดกองทุนหมู่บ้านละล้านเข้ามาส่งเสริมแล้ว ชาวบ้านคอดยาวกล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านละล้านและการเข้ามาของส่วนราชการให้ฟังว่า

กองทุนหมู่บ้านมีขึ้นมาเป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้ที่ต้องการเงินกองทุนในการประกอบอาชีพต่างๆ หรือใช้เป็นต้นทุนชีวิตของใครอีกหลายคน แต่สำหรับหมู่บ้านคอดยาวของเรา ไม่ได้หยังและปฏิเสธสำหรับกองทุนหมู่บ้านละล้าน หรืองบประมาณจากส่วนราชการที่เข้ามาส่งเสริมในหลายด้าน

ซึ่งเราก็อยอมรับและบริการให้เกิดประโยชน์ตามที่ส่วนราชการต้องการ

II ด้วยความเข้มแข็งของชุมชนในหมู่บ้านแล้ว แม้ไม่มีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาพวกเราก็ไม่มี

ปัญหาเรื่องการเงิน เพราะการค้าผ้าใยถั่วงวงที่ผ่านมาแล้ว ทำให้เรามีกองทุนเก็บสะสมของแต่ละครอบครัวอยู่ และในอนาคตคาดว่าจะมีการนำเงินของแต่ละครัวเรือน ออกมาร่วมกันจัดตั้งกองทุนผู้ผลิตและจำหน่ายผ้าใยถั่วงวง เนื่องจากขณะนี้เราได้มีกลุ่มผู้ผลิตผ้าใยถั่วงวงอยู่แล้ว

เพื่อดูแลและร่วมกันบริหารจัดการระบบการตลาดให้มีความยั่งยืนต่อไป แม้ว่าทางภาครัฐอาจจะสำรวจผลิตภัณฑ์ของผ้าใยถั่วงวงบ้านคอดยาว ตกหล่นไป ไม่อยู่ในแผน 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล ของจังหวัดพะเยา เพราะอาชีพในปัจจุบันในชุมชนมีความหลากหลายมาก แต่นั่นไม่ใช่สิ่งสำคัญ สิ่งที่สำคัญคือ การผลิตผลิตภัณฑ์ของผ้าใยถั่วงวงให้มีคุณภาพ สู่มือผู้บริโภคได้แพร่หลายมากขึ้นต่อไปมากกว่า

สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่คนในบ้านคอดยาวรู้ เพื่อช่วยให้นโยบายของรัฐบาลได้ผลตามที่รัฐคาดหวัง ทั้งที่จริงแล้ว รากเหง้าของความเข้มแข็งชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับ

กลุ่มผู้ผลิตผ้าใยถั่วงวงกำลังทบทวนเนื้อผ้าใหม่เพื่อนำไปฟอกและลงสี

กับตัวเงิน หากแต่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมของคนในหมู่บ้านชุมชนเป็นหลัก

ค น มั่ง หรือคนเมือง หากเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทำกิจกรรมในหมู่บ้านตลอดเวลา ในชุมชนจะมีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เม็ดเงินแม้จะเล็กน้อย แต่หากมาจากหลายมือที่หยิบยื่นเข้ามา จะทำให้เม็ดเงินเป็นก้อนใหญ่

ก่อให้เกิดพลัง ไซ้ประโยชน์ได้อย่างมหาศาลในที่สุด แม้ในหมู่บ้านจะมีปัญหา ที่ผ่านมามีบ้านคอดยาวถูกมองว่าเป็นหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ทุกคนก็ไม่สนใจเมื่อปัญหานั้นเล็กน้อย ในขณะที่ผู้ที่คิดยากได้ถูกพาไปแจ้งกับทางราชการ เพื่อนำไปทำการบำบัดแล้ว

แน่นอนกลุ่มชาวเขาคือกลุ่มเป้าหมายแรกที่ถูกเฟิงเล็งเรื่องยาเสพติด แต่เมื่อวันใดก็ตามที่พวกเขาที่มีความเป็นอยู่ที่ดีพอ และครอบครัวอยู่อย่างปกติสุข

พวกเขาที่รู้จักความพอเพียงเช่นคนทั่วไป

ข ัจจุบันปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ไม่ใช่ปัญหาสำคัญสำหรับบ้านคอดยาวอีกต่อไป ไม่ต้องไปสู้รบปรบมือแย่งที่ทำกินเช่นที่อื่นๆ เพราะมีอาชีพที่พอใจอย่างยั่งยืนแล้ว เพียงแต่หากสามารถผลิตต้นถั่วงวง ที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าใยถั่วงวงได้เองแล้ว จะทำให้เป็นหมู่บ้านที่ผลิตผ้าใยถั่วงวงได้ครบวงจรทีเดียว แต่ด้วยภูมิประเทศและภูมิอากาศที่ไม่เอื้อให้มีการปลูกต้นถั่วงวงได้

วัตถุดิบจึงถูกนำมาจากประเทศจีน ผ่าน สปป.ลาว ตลอดมา เสียภาษีศุลกากรผ่านด่านบ้านฮวกทุกเดือน ทุกครั้งก็นำเข้าไม่น้อย ขอเพียงประเทศไทยหากมีสักแห่งสามารถปลูกและผลิตต้นถั่วงวงได้ ผลิตภัณฑ์จากผ้าใยถั่วงวงจะมีต้นทุนการผลิตต่ำและมีคุณภาพอีกมาก เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญาของพี่น้องชาวม้ง

อีกไม่นานในอนาคตเราจะได้เห็นหมู่บ้านม้ง ที่เป็นแหล่งผลิตผ้าใยถั่วงวงที่ครบวงจรในประเทศไทย